

Nieuwe nuts, lokaal energie opwekken

Zeenergie

energie in eigen hand

TexelEnergie

CURRENT

calorie
EIGEN WIJZE ENERGIE

AEC

de A

100% LOKAAL
100% DUURZAAM

reggestroom
daar krijg ik energie van

GD

Blijddorp 010 empo We red
Blijddorp, empower yourself

BE

LOCHEMENERGIE
Je eigen energie

AMSTERDAM
ENERGIE

GRUNNEGER POWER

EC NoordseVeld

Stichting Oostvaardersplassen
Stichting Flik

WEERTENERGIE
duurzaam, eigen en duurzaam

100%
eemstroom
energiecoöperatie amersfoort

EnergieRijk
Voorst

noordhollandse
energie
coöperatie

Adem
duurzaam energie

ENERGIE
U

DE RAMPLAAN
duurzame energie in de wijk

DE-on

Onze
Amsterdam
Noord
Energie

Coöperatieve Vereniging
Zutphense Energie Transitie

morgen
groene energie

De afgelopen jaren zijn zo'n 300 initiatieven ontstaan om lokaal energie op te wekken. Zorg voor het milieu en de onafhankelijkheid van de energiebedrijven is de drijfveer.

Stop energiebelasting voor kleine projecten

Particulieren die zelf stroom opwekken met zonnepanelen op hun eigen dak kunnen die energie salderen. Dat betekent dat zij de stroom die zij niet gebruiken en aan het elektriciteitsnet leveren kunnen verrekenen met de energie die zij uit dat net betrekken. Collectieve projecten, waarbij de installatie bijvoorbeeld op het dak van een bedrijfspand staat, mogen dat niet. Zij moeten energiebelasting betalen over de energie die zij leveren. e-Decentraal, een koepelorganisatie voor lokale energieprojecten, heeft in een brief aan de Tweede Kamer gepleit voor een opheffing van deze barrière voor kleine installaties. Een aantal initiatieven voor duurzame energie heeft afspraken met netbeheerders gemaakt om toch te salderen. Hieronder zijn Zonnepark Nederland in Nijmegen en De Windvogel in Gouda. In Amsterdam is een project gestart, gesteund door Nuon, waarbij Verenigingen van Eigenaars de verdeling van zonnestroom mogelijk maakt tussen huishoudens die onder één dak wonen zonder dat er belasting over wordt betaald. De wet zegt dat onder één gedeeld dak met zonnepanelen de stroom alleen per woning mag worden verdeeld als naar elke woning een kabel gaat.

Door onze redacteur HANNEKE CHIN-A-FO

Twee kamers in een souterrain, met een stel computers en Ikea-bureaulampen, dat is het kantoor van het nieuwe Groningse nutsbedrijf Grunneger Power. Aan de muur van de vergaderkamer hangen kleurige platen met eenvoudige symbolen: een bloemetje, een zonnetje, een paar poppetjes onder de Martinitorren. Er onder de woorden groen, eenvoudig, transparant, Gronings, eerlijk, waarde.

Dit is de huisstijl van de coöperatieve vereniging Grunneger Power, ontwikkeld door secretaris Titia Struiving. „We zijn een burgerinitiatief en wilden bewust geen marketingmachine inschakelen. Al die groene bedrijfjes zien er hetzelfde uit. Wij wilden geen foto's van blije mensen die naar de zon kijken. Daar herkennen Groningers zich niet in. Tenminste, als ik door winkelcentrum Paddepoel Noord loop, zie ik niemand die er zo uitziet.”

Grunneger Power is een van de ongeveer 300 initiatieven die de afgelopen jaren zijn ontstaan om lokaal energie op te wekken (zie kaders). Zorg om het milieu staat daarbij voorop; bijna alle projecten draaien om elektriciteit uit zon of wind.

Verder willen de initiatiefnemers onafhankelijk worden van de grote energiebedrijven, die in buitenlandse handen zijn of hun stroom uit een ver buitenland betrekken. En de portemonnee speelt mee. „Maak de omslag van consument naar producent”, is het credo van de lokale beweging.

Deze beweging maakt weer deel uit van een nog bredere, sterk groei-

ende *bottom-up*-beweging. Die van het zelf doen, of beter: samen doen, zonder dictaten uit een bureaucratisch hoofdkantoor in de hoofdstad of het buitenland, en met zo min mogelijk overheidsbemoeienis. Kernbegrippen zijn zelfstandigheid, transparantie en vertrouwen. Denk aan de ouderparticipatiecrèche, de thuisverpleging van stichting Buurtzorg en voedselinitiatieven zoals de Amsterdamse zuiderMRKT, een markt die drijft op de samenwerking van ondernemers en buurtbewoners.

Alleen al op het gebied van energievoorziening komen er wekelijks nieuwe projecten bij, schrijft zelfstandig duurzaamheidsonderzoeker Anne Marieke Schwencke in haar in augustus verschenen rapport *Energieke bottomup in lage landen*. Volgens Schwencke passen de ontwikkelingen in Nederland in een internationale trend, ook wel *glocalisering* genoemd: „Een hernieuwde waardering voor het lokale zonder de vruchten van de globalisering overboord te gooien.”

Dus niet terug naar het 'klein-is-fijn' van de jaren zeventig, maar voor alles de juiste schaal zoeken. Grunneger Power ziet in een stad als Groningen precies de juiste omvang voor een lokaal energiebedrijf. Directeur Peter Breithaupt is voormalig manager bij Shell en Gasunie, maar investeert nu al zijn tijd in deze organisatie. „Er zijn 100.000 elektriciteitsaansluitingen in de stad. Als er daarvan 5.000 klant worden zou dat heel mooi zijn”, zegt hij. Een dorp is zekerlijk gezien niet interessant, een grote stad te anoniem. Breithaupt: „Ik ben niet nog op de fiets bij een klant de meter gaan opnemen. Direct contact met klanten, dat is marketing.”

Burgerinitiatieven op het gebied van energie zijn niet nieuw. In de tweede helft van de jaren tachtig ontstonden de eerste coöperaties van burgers die samen een windmolen laten bouwen en de opgewekte stroom verkopen aan een elektriciteitsbedrijf. Volgens Schwencke zijn er inmiddels vijftien middelgrote en een aantal kleinere windcoöperaties. De grootste is op dit moment De Windvogel met zes molens door het hele land en 2.500 leden. Nu signaleert Schwencke een „tweede coöperatieve golf”: burgers die in coöperatieve verband schone energie inkopen of zelf opwekken, en leveren aan de regio. Of varianten daarop, want elke organisatie werkt net weer anders.

Sinds 2011 stijgt het aantal van deze initiatieven snel. Vaak gaat het om zonne-energie, omdat die projecten makkelijker te realiseren zijn dan het plaatsen van een windturbine. Burgers die zelf geen geschikt dak hebben voor zonnepanelen kunnen zich groeperen om elders, zoals op het dak van een boerderij, een grote hoeveelheid zonnepanelen te plaatsen. De energie is dan voor de boerderij, die de besparing op de elektriciteitsrekening uitkeert aan de coöperatie.

Bij Grunneger Power werkt het als volgt: particulieren kunnen lid worden voor tien euro. In ruil krijgen zij gratis technisch advies als zij zonnepanelen op hun dak plaatsen en korting op de panelen. Grunneger Power krijgt per verkocht paneel een tiende van de vaste leverancier Awizon. Sinds de oprichting in april vorig jaar is het ledenaantal gegroeid tot ruim 3.000.

Leden kunnen sinds afgelopen mei ook klant worden. Toen breidde de vereniging haar diensten uit met een energiebedrijf. Het doel is om uiteindelijk zelf opgewekte elektriciteit te verkopen, die afkomstig moet zijn van weilanden en bedrijvendaken die zijn volgezet met zonnepanelen. Tot het zover is, verkoopt

Grunneger Power groene stroom en aardgas die is ingekocht via het in Maastricht gevestigde Trianel. Er zijn nu 230 klanten. „Dat klinkt als weinig”, zegt Breithaupt, „maar als we er in mei volgend jaar 400 hebben zitten we op schema om na vier jaar positief te draaien”.

Nieuwe nuts, heten deze lokale bedrijven die handelen in energie. In augustus waren er volgens onderzoeker Schwencke negentien geregistreerd bij een notaris, en achttien in oprichting. Zij hebben (nog) geen noemenswaardig marktaandeel en dragen ook niet substantieel bij aan de verduurzaming van de Nederlandse energievoorziening, maar volgens Schwencke „wordt er hinderlijk geknaagd aan de fundamenten van de gevestigde machtspartijen in de energiesector”.

Breithaupt denkt dat de grote energiebedrijven (Essent, Nuon, Eneco) zich voornamelijk niet bedreigd voelen door de nieuwe nutsbedrijven. „Dat gebeurt pas als wij rond de 20 procent van de Groningse markt in handen zouden hebben. Of als er in meerdere steden Grunneger Powers zijn, zodat ze samen het effect zouden versterken.” Desgevraagd zeggen alle drie energiebedrijven dergelijke projecten te ondersteunen en willen ze samenwerken.

Breithaupt piekert er niet over om vestigingen in andere steden te beginnen. Dat zou ten koste gaan van de eigenheid van die vestigingen, en een dure extra managementlaag creëren. Hij ziet dan ook weinig in organisaties die zich opwerpen als koepelcoöperaties, die beginnende organisaties bij de hand nemen. „Alleen als het van onderop komt kun je de autonomie van mensen versterken. Je moet niet tegen mensen zeggen wat ze moeten doen. Daar heb ik een schurftkel aan.”

Je moet niet te veel praten, maar doen. En ook dat niet te vaak zeggen, want dan ben je alsnog aan het praten, vinden Struiving en Breithaupt.

Zij passen er zelf dus voor op om in die adviserende rol te komen. Struiving: „Wij worden vaak uitgenodigd om te vertellen hoe wij werken, maar we gaan daar alleen op in als die mensen ook echt iets willen dóen.” Breithaupt: „Vaak komen ze niet verder dan praten.”

Struiving werkt wel aan een document waarin ze de lessen die Grunneger Power leert vastlegt voor anderen die in andere steden een coöperatieve vereniging willen beginnen.

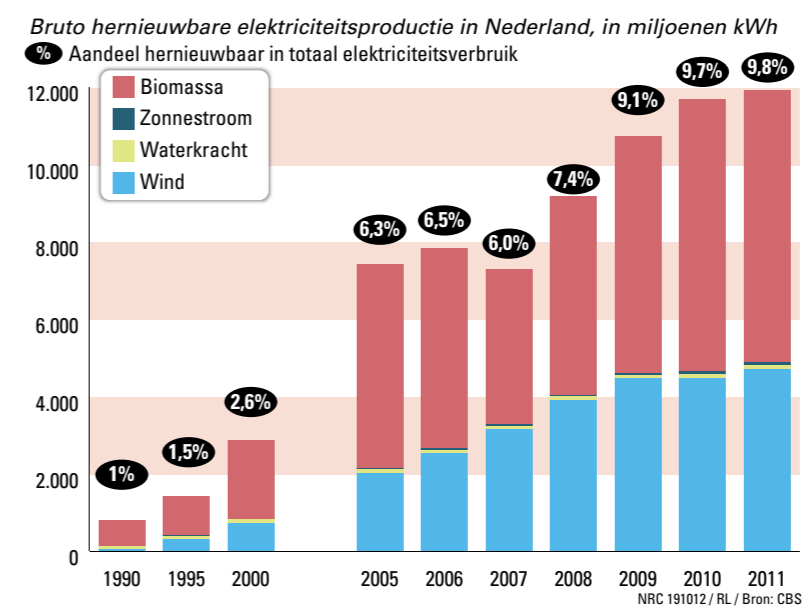
Een van de belangrijkste adviezen is volgens Breithaupt voorkomen dat je geld uitgeeft. „Wij hebben geen bezittingen, behalve dan het tweedehands Piaggio-wagentje waarmee we op de markt staan.” Struiving en Breithaupt zijn de enige twee betaalde krachten, en ook zij hebben een jaar zonder salaris gewerkt. „Veel oud-collega's vinden dat ik niet spoor”, zegt Breithaupt.

Grunneger Power krijgt ook geen subsidie. „Als je alleen groen kunt zijn als je subsidies krijgt, ben je nog niet duurzaam”, is Breithaupt's overtuiging. „Als het niet uitkan ben je een loser. Bovendien kunnen politici ons nu niets vertellen.”

Tegelijkertijd geldt dat er geen aandelen kunnen worden uitgegeven, en dat winstdeling statutair is uitgesloten. Alle toekomstige winst moet worden geïnvesteerd in duurzame energieprojecten in de omgeving.

Uiteindelijk, zegt Peter Breithaupt, gaat wat wij doen over de vraag hoe je het kapitalisme inricht. „We zijn te ver doorgeschoten met het liberaliseren van de nutsvoorzieningen. Maar burgers moeten ook beseffen dat de marktmacht bij hen ligt. Zestig tot zeventig procent van de consumenten is nog nooit van energieleverancier gewisseld. Mensen denken dat ze vastzitten aan Essent. Maar als je niet wilt dat die kolencentrale in de Eemshaven er komt, dan koop je daar toch gewoon niet?”

Duurzame energie 9,8% van totaal elektriciteitsverbruik

TexelEnergie

De coöperatie TexelEnergie bestaat sinds 2007 en is met 4.000 klanten een grote speler. TexelEnergie koopt en verkoopt duurzame energie, en werkt aan projecten om zelf energie op te wekken. Inmiddels zijn op vier grote daken zonnepanelen geplaatst. Verder wordt een biomassakachel ontwikkeld voor een wijk in Den Burg en een biogasinstallatie die mest moet omzetten in stroom en warmte.

CALorie

In 2010 is de coöperatie CALorie opgericht, die streeft naar energiezelfvoorziening voor de gemeentes Castricum, Aker-sloot en Limmen in 2030. CALorie heeft afspraken met de Noordhollandse Energiecoöperatie om stroom te promoten die in Alkmaar wordt gemaakt uit lokale biomassa. Er worden collectieven opgericht voor zonne-energieprojecten. Ook geeft CALorie voorlichting over energiebesparing.

Boer zoekt Buur

Er zijn inmiddels 27 boerderijen aangesloten bij het in 2008 opgerichte Boer zoekt Buur. Het principe is eenvoudig: de boer plaatst een groot aantal panelen op zijn dak, die worden voorgefinancierd door burenen. De stroom wordt verkocht aan energiebedrijf Greenchoice. De burenen betalen 250 euro per aandeel en ontvangen in ruil 300 euro aan producten van de boerderij.

Foto Hoge Noorden, Laurens Aaij